

Telegraful Român

Organ național-bisericesc — Intemeiat în 1853 de Mitropolitul Andrei Șaguna
APARE SĂPTĂMÂNAL

Abonamentul:

Un an 500 Lei. — Șase luni 250 Lei. — Trei luni 125 Lei. — Pentru străinătate un an 900 Lei. — Pentru America 8 Dolari.

Articole și corespondențe

se adresează **Redacției** Telegraful Român, Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză. — Articole nepublicate nu se înapoiază.

Prețul inserțiunilor

un șir petit 6 Lei pentru odată, dacă se publică de mai multe ori se dă rabatul convenit.

Abonamentele și inserțiunile

se adresează **Administrației** ziarului Telegraful Român, Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45

Gânduri despre problema răului

Despre posibilitatea răului se poate vorbi numai în legătură cu ființa lui. Dar e atât de greu să spui ce e răul în ființa sa. Se spune că răul stă în mândrie. Aceasta ar fi rădăcina tuturor celorlate păcate. Dar sunt aspecte ale răului cari nu pot fi reduse la mândrie. Așa sunt în deobște diferitele patimi. Este apoi altceva mai adânc care te face să fii mândru, care te face să te bucuri de nenorocirea altuia, care te face să fii lacom, care te face să-ți fie silă de oameni. Este uneori în noi o răutate care nu-și evidențiază nici un motiv, o dorință de-a face rău altora care nu ni se prezintă prin nici un argument justificat. Dostoevski a descris cu măiestrie acest caracter de aparență irațională al răului și sub influința lui unui cugetător rusu au declarat că răul este cu totul irațional, o noțiune de limită, ce nu mai poate fi descompusă în alte elemente, așa cum o axiomă în matematici nu mai poate fi analizată. Atributul de răutate nu poate fi redus la altul. Este una din categoriile ultime și ireductibile ale vieții noastre. Nu știm ce e răul și nu știm de ce-l facem. Orice teodicee, orice încercare de a-l explica, de a-i motiva și înțelege prezența este condamnată dinainte la insucces (Vezi B. Vășeslavțev, Tragische Theodizee, în revista Orient und Occident, 1929, I Heft. E drept că Vășeslavțev afirmă aci totală ignoranță referitor la suferință, dar suferința stă în legătură cu răul.)

Dar la teoria aceasta a absolutei iraționalități a răului nu putem rămâne. Răul poate să se prezinte puterii noastre de intuiție limitată ca irațional. Noi poate că nu suntem în stare să vedem rădăcinile lui. Dar în sine trebuie să aibă o motivație, căci o motivație este una cu un punct de plecare, în care e dată posibilitatea și argumentul lui, pe când în absoluta lipsă de motivație e inclusă lipsa de început, lipsa a ceva anterior lui. Dacă răul are un început, trebuie să fi început din cauza a ceva anterior, trebuie să aibă o explicație; numai dacă n'are nici un început nu are nici motiv. Motivul acesta poate să fie mai adânc decât puterea noastră de pătrundere și deci răul poate să ne apară nouă ca irațional, dar în sine nu poate fi cu totul fără motiv, cu totul irațional.

Că teza absolutei iraționalități a răului poate să ducă pe cineva la admiterea unui izvor supracreatural al lui, ne-o dovedește cazul filosofului rus N. Berdiaev care concepe neantul din care Dumnezeu a creat lumea ca pe ceva pozitiv și afirmă că libertatea din om este o proprietate a neantului și răul comis de om e comis propriu zis de această libertate supra-personală și eternă. Dumnezeu-creatorul însuși a răsărit din acest neant

divin și pozitiv, și deci omul e în oarecare măsură frate cu Dumnezeu. Răul constă propriu zis într-o luptă între cele două ramuri ale aceluiași izvor: Dumnezeu și libertatea-neant și ea va dura o vreme oarecare, apoi va urma împăcarea (De la destination de l'homme, Paris 1935, pg. 39 urm.)

Declarându-se împotriva lui Dumnezeu-creatorul, libertatea meonică (cea din neant) refuză să consimtă la opera de creațiune a Lui și tinde să se întoarcă spre neant din care a ieșit. Dar neantul e ceva pozitiv. «Dumnezeu-treimicul naște din abis, din Neantul divin și se înfruntă cu libertatea acestui neant. El crează lumea și omul din neant și răspunsul pe care îl așteaptă dela ei trebuie să-i vină din profunzimea libertății. Acest răspuns a fost întâi un asentiment la creațiune, apoi o revoltă și o ură contra lui Dumnezeu, adică o întoarcere la non-existența originară. Căci orice rebeliune contra lui Dumnezeu este o întoarcere la non-existență», (pg. 42).

Idea aceasta, care scoate de sub răspundere persoanele omenești și nu poate concepe mântuirea lor decât în bloc, reduce răul la o iluzie, la un proces trecător în sânul totului.

Idea de neant care preocupă persistent cugetarea celor ce au încercat să explice răul, are credem o importanță în originea lui. Dar alta decât i-o atribue Fer. Augustin sau N. Berdiaev.

Am văzut că în rău se manifestă o forță uriașă pozitivă. N. Berdiaev a văzut aceasta și de aceea a conceput neantul, izvorul liber al opoziției contra lui Dumnezeu, ca pe o realitate pozitivă. «Desfacerea de Dumnezeu presupune la creatură o mare elevație, o libertate și o forță considerabilă» (pg. 43). Ca și Augustin vorbește și N. Berdiaev de-o cădere a răului spre neant, dar coborârea spre neant insufle după el putere.

Dar e absurd să concepi neantul ca pe o forță pozitivă care ar împurmeta putere răului. Orice putere vine dela Dumnezeu, deci și puterea făpturii în rău. Contribuția neantului la producerea răului e de natură indirectă. Făptura se teme de recădere în neexistență. Fiind creată, nu e infinită în puteri, e limitată. Simțind aceasta și având des sentimentul împuținării acestor puteri limitate, se teme că împuținarea va merge până la dispariție totală. Aceasta o face să se încordeze spre a-și consolida cât mai deplin existența. Obsedată de teama dispariției, când vede cât de slabă e și cum slăbește, făptura trăiește într-o încordare continuă spre înmulțirea existenței sale. Simte că cu cât va avea mai multă existență, cu atât va fi mai asigurată contra dispariției, contra neantului. Dar pe orice treaptă de putere ar ajunge, atâta

vreme cât nu are viață infinită, nu se simte destul de asigurată. Tot ce nu-i fără sfârșit, se poate epuiza. Slăbiciunea și limitarea proprie și-o simte și atunci când vede că alții sunt mai tari. Vrea de aceea să fie mai sus ca toți cei mai tari. În dependența altora de sine, omul capătă impresia că e mai asigurat împotriva neantului, dar slăbiciunea să îi apare îndată ce privește la alții cari sunt mai tari. Astfel se explică lupta și invidia împotriva celor mai tari, mândria față de cei mai mici. Mai mult îi evidențiază slăbiciunea Dumnezeu atotputernicul. El apare omului, lacom de siguranță în existență, și ca un veșnic pericol. Dacă poate face cu mine ce vrea, ce știu eu că nu mă va distruge într'un moment sau altul! De amenințările naturii crede că va putea scăpa și puterile ei crede că și le va aservi toate. Dar de dependența de Dumnezeu nu pot oare scăpa? Mîntea poate să-i arate că acest gând e absurd, dar lăcomia sa organică după infinită existență și independență, după așezarea în centrul existenței, îl mână la acest absurd. Caută să se sustragă de sub puterea lui Dumnezeu, să nu-i împlinescă poruncile, iar dela o vreme caută să se iluzioneze chiar cu gândul că nu există Dumnezeu. Omul din teama de dispariție vrea să poseadă și să stăpânească toată existența, să fie el Dumnezeu, răsturnând pe unicul și adevăratul Dumnezeu. (Filosoful contemporan Heidegger a ajuns la concluzia că o structură fundamentală a omului este o teamă continuă produsă de faptul că viața sa merge spre moarte. O teamă care la început nu-și dă seama de cauza ei. «Dass es seinem Tod überantwortet ist, und dieser somit zum In-der-Welt-sein gehört, davon hat das Dasein zunächst und zumeist kein ausdrückliches oder gar theoretisches Wissen. Die Geworfenheit in den Tod enthüllt sich ihm ursprünglicher und eindringlicher in der Befindlichkeit der Angst. Die Angst vor dem Tode ist Angst «vor» dem eigensten unbezuglichen und unüberholbaren Seinkönnen. Das Wovor dieser Angst ist das In-der-Welt-sein selbst. Das Worum dieser Angst ist das Seinkönnen des Daseins schlechthin». Sein und Zeit, Halle 1935, pg. 251. Nu e locul și nu e nici necesar să spun că gândurile noastre nu au decât o apropiere aproximativă de acestea).

În această fugă de starea condiționată, în această dorință de-a fi Dumnezeu, se află rădăcina tuturor felurilor de păcat. Mândria, invidia, ura, lenea (teamă de-a obosi, de-a slăbi), minciuna (pentru a-și salva interesele), lăcomia după avuție, știință, lux, glorie (putere și nemurire de orice fel, cu orice preț); chiar poftele nesățurate trupesti (după mâncare, plăceri) se explică dintr'un elan după viață, ce ține de constituția naturii create.

Dacă cetim atenți, cu acest gând a ispitit Satana pe protopărinți în

Paradis, din acest motiv s'a comis primul act de neascultare: «ca să fie ca niște dumnezei», (Gen. cap. 3, v. 5) ca să iasă din starea condiționată, din starea de supunere. Cunoașterea binelui și a răului, a amintit-o ispititorul în al doilea rând, ca cel mai esențial atribut al dumnezeirii. Prin ea ieșim din starea de dependență și de nesiguranță; știind ce e bine și ce e rău, știi cum trebuie să trăiești ca să-ți consolidezi existența, ca să fii tare. Pofta Evei (a văzut că e bun la mâncare și frumos pomul) e trezit în al treilea rând, servindu-se ispititorul de elanul după viață al naturii trupesti. Avem deci o lăcomie pozitivă după existență, culminând în dorința: «de-a fi ca niște dumnezei».

Despre căderea lui Lucifer, a primului dintre îngeri, iarăși se spune că a căzut pentru că s'a răsvrătit împotriva lui Dumnezeu, vrând să-l răstoarne. Păcatul lui stă în aceea că dușmănește pe Dumnezeu concurând la locul Lui de stăpânitor al lumii. De aci numele lui: Dușmanul, Satana.

În această tendință înăscută a făpturii, de întărire a propriei existențe, stă forța pozitivă uriașă a răului și în același timp aspectul său irațional, căci teama făpturii de neant și încordarea ei spre tot mai multă existență nu e ceva dat de voia și de rațiunea omenească, ci e pus la temelile ei.

Dar dacă Dumnezeu a pus în structura făpturii teama de nimic și încordarea spre tot mai multă viață, oare nu facem din El cauza răului? Sau mai sunt faptele săvârșite din acest imbold, păcate? La aceste întrebări răspundem că tendința spre mai multă viață nu este ceva rău. Dumnezeu însuși le-a spus primilor oameni: «Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l stăpâniți pe el» (Gen. 2, 28), poruncă reînnoită și cătră Noe după ieșirea din corabie. Isus Hristos iarăși de aceea a venit ca lumea «viață să aibă și mai multă să aibă». Dumnezeu n'a pus pe om prin creație pe cea mai înaltă treaptă de viață, ca el să guste static din această plătate, ci l-a înzestrat cu un neastâmpăr dinamic pentru a merge singur mai departe în lărgirea și mărirea conținutului său de viață. Însă acest progres avea să-l facă omul nu împotriva lui Dumnezeu, ci cu El și spre El. Chemarea din neexistență s'a făcut numai prin Dumnezeu. Progresul în existență avea să se facă prin colaborarea omului, dar nu fără Dumnezeu și împotriva Lui. Dinamismul vital care se manifestă în păcat, e dela Dumnezeu. Cu el a izbucnit omul în existență și prin el are să continue actul creațiunii. El nu poate fi din altă parte, căci numai Dumnezeu e izvor de putere. Rău e în acest dinamism absența gândului la Dumnezeu. De aci partea de măreție care se află incontestabil și în cele mai scelerate acțiuni și în realizările unei civilizații fără Dumnezeu. Progresele tehnice ale lumii de azi, punerea în slujba omului a atâtor forțe ale naturii, sunt

lucruri cari storc admirația cu toate că sunt produsul unei strădării fără Dumnezeu. Ele nu sunt în sine realizări păcătoase. Atitudinea creștinului față de ele nu poate fi unilateral — negativă. Invenția avionului, a luminii electrice, a telefonului și televiziunii, nu sunt produse ale diavolului, pentru a confundă lumea și mai mult în păcat, ci ale elanului vital pus în om de Dumnezeu pentru consolidarea vieții sale. Creștinismul nu poate fi smerenia nului creator al omului. Smerenia nu poate însemna desconsiderarea minuterilor puteri ce sunt puse în noi și renunțarea la desfășurarea lor, renunțarea la muncă cu toate puterile ce ne sunt date.

Dar nu putem avea nici o atitudine cu totul pozitivă față de acest elan creator al omului și față de rezultatele lui, deoarece știm că lipsind Dumnezeu din el, s'a alterat, iar produsele lui fiind lipsite de armonie și de justă utilizare, fac pe om mai mult să sufere decât să se bucure. În monstru admiră forța și unele trăsături ce amintesc anumite armonii, dar detești îngrămădirea onestetică a forții. Așa și în chipul omului, care păstrează toate elementele date de Dumnezeu, dar în dezorganizare și proastă întrebuințare, și în realizările lui, impunătoare în măreția lor, dar triste în turburarea și nefericirea ce-o întrețin în viața omenească.

Cum s'ul dezorganizat omul interior, chipul lui Dumnezeu în om, prin aceea că omul a ieșit din sculptura Lui și s'a ridicat împotriva Lui? Dacă omul n'ar fi rămas să-și consolideze viața fără Dumnezeu, n'ar fi fost în el o atât de mare teamă de dispariție, de moarte, de slăbire a existenței. Ar fi știut că nimicul îl amenință numai într-o eventuală părăsire a lui Dumnezeu. Fiind cu Dumnezeu, ar fi avut în El siguranța că oricât ar slăbi muncind, nimicul nu-l va înghiți. Lipsind această teamă, această neliniște, având siguranța în Dumnezeu, nu s'ar fi simțit avizat numai la puterile lui pentru a se menține și întări în existență. N'ar fi muncit cu disperare, n'ar fi lăcomit cu nesățiu la bunuri materiale, n'ar fi urât și invidiat pe cei ce au izbânzi în viață. Ar fi muncit nu din lăcomie materială pentru sine, ci pentru a colabora cu Dumnezeu la înfrumusețarea cosmosului, fiind asigurată împotriva neantului

prin Dumnezeu, n'ar fi căutat să se sue tot mai sus printre semenii săi, ar fi lipsit lupta de dominație, vrajba, exterminările. Nu s'ar fi deslănțuit prin colaborarea fantaziei nici poftele nesăturate și deci s'ar fi mulțumit fiecare atât cât îi era necesar pentru viață. Iubirea de viață sădită în firea omului s'ar fi manifestat în iubirea lui Dumnezeu, în străduința de a-L cunoaște și de a se apropia de El, căci El ne asigură viața, în iubirea frumuseților universului lui Dumnezeu și gustarea bunătății lui Dumnezeu de a le evidenția și de a le face accesibile la fel tuturor. Ar spune poate unii că n'ar fi fost strădanie și creație fără concurență, fără marile ambiții de-a fi mai mult și de-a avea mai mult ca alții. Dar ar fi creat omul din dragostea de Dumnezeu și de semenii săi și pentru Dumnezeu. Marile creații chiar în starea de păcat au mult din aceste nobile impulsuri.

Cu alte cuvinte omul ar fi trăit în armonie cu Dumnezeu, cu sine, cu semenii săi și cu natura. Ar fi lipsit total egoismul în iubirea vieții. N'ar fi căutat să fie el centrul lumii, ci un frate cu ceilalți oameni și un fiu al lui Dumnezeu. Patima nu i-ar fi întunecat judecata și vederea adâncilor taine ale vieții.

Fără îndoială răul apare și sub un al doilea aspect: ca slăbiciune a fapturii: boalele și moartea în ordinea fizică și slăbiciunea ce-o simte omul, chiar dacă nu e rău, de-a presta lucruri mari în favorul aproapelui. Câți și câteori nu simțim că nu e suficient să nu urâm și să nu păgubim pe alții, ci e necesar să activăm intens, dintr-o mare iubire în folosul altora. În fenomenul acesta se manifestă un alt pol al existenței omenești, opus celui care se încordează spre cât mai multă putere și viață. În el își descopere din nou prezența neantului din care suntem scoși. Dar totuși nu ca forță pozitivă, cum spune Berdiaev, ci ca inerție, ca greutate ce ne trage în jos.

De remarcat este că această inerție a neantului o simt mai puțin cei răi. Puterea lor lăcomă de ascensiune nu se simte atenuată de slăbiciunea produsă de atracția neantului.

Ea nu e propriu zis răul, ci urmarea lui. Ațâța timp cât în cuprinsul fapturii vueste patima pozitivă a răului, nu se simte această lăncezire

a puterilor de viață. Ea e o urmare a răului în adevăratul înțeles al cuvântului. Ea vine pe urmă. După înălțarea semeață spre Dumnezeu, care e o maximă desfășurare a puterilor vitale puse în noi de Creator, vine epuizarea datorită faptului că nu am luat pe Dumnezeu ca ajutor al întăririi noastre în existență. Dar întâi e înălțarea și cât durează ea, slăbiciunea nu se simte; ea se simte în raport invers proporțional cu puterea ce se manifestă în înălțare. De aceea răul e propriu zis forță pozitivă; urmarea lui numai, e prăbușire în țărână.

Unii pot să nu fie agitați de porniri rele. Dar ei simt inerția neantului, ca urmare a păcatului general omenesc.

Răii cei mari, îngerii răsvărațiți, vor fi aduși în starea de slăbiciune, de lăncezeală a puterilor lor, abia înaintea Judecății din urmă.

Dar fie că suntem încă în plină încordare a înălțării fără Dumnezeu, fie că simțim în toată tristețea ei relaxarea puterii de viață, vindecarea noastră este numai la Dumnezeu. Un indiferent, un sceptic, un neputincios de-a face binele, chiar dacă nu face nici răul, nu e mai bun ca un rău. Ba poate că e mai rău ca acela. Pentru că nici el nu se încrede în Dumnezeu. Răul luptă să-și întărească existența fără Dumnezeu; indiferent, e un descurajat. Știe că nu poate face nimic singur, dar nu crede nici în ajutorul lui Dumnezeu. Iși închipue că totul e pierdut.

Și răul și indiferentul trebuie să se hotărească să primească viața din mâna lui Dumnezeu, Stăpânul și ajutorul nostru. E ceea ce ne învață răstignirea și învierea Domnului, cari ne dau adevărata teodicee. Dar despre aceasta vom încerca poate să ne lămurim puțin în alt număr.

D. STĂNILOAE

Nr. 9040/1938

Notificare oficială

Se aduce la cunoștința celor interesați, că examenul de capacitate preotească, ce urma să se țină în 9 Septembrie crt., se va ține numai în 22 Septembrie crt. Sibiu, din ședința secției bisericesti dela 26 August 1938.

Consiliul Arhiepiscopesc

Nr. 9481—1938

Notificare oficială

Se aduce la cunoștință că începerea anului școlar la Academia teologică „Andreiană” se amână după cum urmează:

a) Inscriserile se vor face în 12—13 Septembrie;

b) Examenurile în 15 Sept.

c) Mărturisirea și Cuminecarea studenților va avea loc în 16—17 Septembrie;

d) Deschiderea solemnă a anului școlar va fi în 18 Septembrie;

e) Inceperea cursurilor în 19 Septembrie.

Consiliul arhiepiscopesc

Nr. 9365—1938

Concurs

La Școala Normală ortodoxă «A. Șaguna» din Sibiu, secția băieți, a devenit vacantă pe ziua de 1 Septembrie 1938, prin pensionarea profesorului Ilie Aleman, catedra de științe naturale.

Doritorii de a ocupa această catedră vor înainta cerere până la 15 Septembrie crt. Consiliului Arhiepiscopesc din Sibiu, la care vor anexa: 1. certificatele despre studiile de specialitate; 2. actul de naștere și de botez; și 3. eventualele certificate de serviciu.

Sibiu, din ședința secției culturale dela 26 August 1938.

Consiliul arhiepiscopesc

Nr. 8531—1938.

Comunicare

Se aduce la cunoștință, că preotul Vasile Glodeanu dela parohia Ardeu, jud. Hunedoara, în baza §-ului 5 din Regulamentul fondului de ajutorare preoțesc, a ridicat dela Cassa Arhidiecezană din Sibiu, în numerar fără nici o reținere ajutorul de înmormântare de Lei 15.000 (Lei cincisprezecemii) după soția sa Raveca, decedată la 2 Iulie 1938.

Sibiu, din ședința secției economice a Consiliului Arhiepiscopesc dela 22 Aug. 1938.

Consiliul arhiepiscopesc

* FOIȘOARA *

Spicuri din monografia comunei Luduș

De preot-profesor Dr. I. STANCIU

„Imi aduc aminte ca acum, că școala cea veche românească sătească (din Luduș) era de bărne, cu ferestre foarte mici, acoperită cu șise; bănci nu erau, decât trei laviți lungi pe lângă pereți, încolo în școală erau făcute scaune din pociumpi umplute cu pământ, ca scaunele, pe cari șed păcurarii la strungă, când mulg oile. Dascălul avea o măsufă mică; tabela încă era mică și mai mult stearsă.

Cărți didactice nu aveau școlarii, ci dascălul le scria literile pe câte o petec de hârtie, sau pe o tăbliță de fag, de unde apoi lecțiunea se numia „tablă”. Dascălul după ce îl scria literile pe hârtie, sau tăbliță, apoi pe începător îl da pe mâna unui școlar mare, care îl învăța literile sau azbuche. După ce cunoștea bine tot azbuchele care se compunea din 42 litere cirilice, apoi îi scria bietul jun dascăl silabizarea, apoi cuvinte.

Intr-o iarnă întreaga de abia putea băiațul să ajungă la „Pentru rugăciunile”.

Erau și bucoayne (abecedare) tipărite, dar numai prea puțini copii aveau de acestea. Apoi câte unii din cei mai mari aveau și ceasloave și catechise.

Bietul dascăl n'avea alta de lucru, decât să le scrie copiilor table și să-i asculte după ele, ceace se zicea „mi-am dat tabla”.

Școala cea veche de lemn s'a vândut și s'a zidit o școală mare (vom vedea mai jos!) frumoasă, de zid, cu ferestre mari și cu două odăi, una mare, alta mică.

Eu am mers regulat la școală cam de pe la 1839. Eu încă am trecut prin purgatoriul tăblii și al azbuchii și de abia după trei ierni am ajuns la ceaslov.

În școală școlarii nu învățau a scrie, ci dascălul le scria pe câte o coală de hârtie câte un rând și școlarii trebuiau să scrie acasă. Dascălul le scria cu litere latine, de aceea se și numia scrisoarea aceea: literat.

În școala din sat sub conducerea scumpului meu dascăl Ioan Branea am învățat elementele scumbei române. Din ceaslov îmi dam tabla de câte două-trei ori pe zi. Am învățat toți psalmii și toate rugăciunile de rost.

Dascălul nostru era cântăreț foarte vestit în tot ținutul. Școala din Luduș era foarte bine frecventată. Veniau copii de pe toate satele pe prin prejura. Dascălul ne învăța cântările și noi cântam în biserică, de răsună.

Pedepsele de școală erau punerea în genunchii pe boane de cucuruz, băgarea cu părul în gaură (copiii pe vremuri aveau păr lung) și baterea în palmă. Plaga era un văturaș rotund și o gaură în mijlocul cărgii. Loviturile dureau grozav în palmă. Pe copiii, cari nu veniau la școală îi aduceau cu rotilele de plug. Mâna dascălului câte cinci școlari de cei mari cu rotilele după el și îl puneau pe rotile și așa îl aduceau prin sat în rotile până la școală.

În primăvara anului 1843 vine la examen Moise Fulea, directorul școalelor gr.-ort.”

Așa au fost vremurile și așa a fost școala pe atunci. Altfel nu ne prea mirăm, deoarece unele metode s'au susținut multă vreme până în timpurile mai noi. În copilăria mea când eram la școala sătească, fie iertatul meu dascăl în afară de rotile întrebuința aproape toate celelalte modalități, în plus, pe copiii răi îi băga în horn, care avea o ușă mare și îi închidea la întunec câte un ceas-două.

După cum ne mărturisește Dr. Vasile Glodariu, în anul 1839 era deja o școală „mare” cu două sale de învățământ una mare, una mică și cu ferestre mari. Se

poate să fi fost considerată atunci de un adevărat palat față de școala veche din bărne, care în loc de bănci avea doar pociumpi umpluți cu pământ. Eu din fericire am ajuns să văd aceasta școală clădită lângă biserică ortodoxă și demolată în anul 1906, după ce din 1900 servea ca sală de joc pentru tineretul comunei. Sala mare era cam de 6 metri lungă și 5 metri lată, iar cea mică dacă avea 4 pe 5 metri. Ferestrele nu erau așa grozav la casele țărănești. Și totuși aceasta clădire a servit ca școală până în 1900, când s'a clădit actualul local pe locul donat de „Albina”, cu 5 clase mari, cu coridor, cu o sală pentru bibliotecă și una pentru învățători. Comparația nu se poate face: aceea modestă, scundă, mică, aceasta adevărat palat, care deja începe să fie neîncăpător pentru marele număr al elevilor împărțiți la 7 învățători.

Totuși nu putem să nu-i recunoaștem marele rol ce l-a avut modesta clădire cu două sale în educația atâtor generații din comună.

La această școală, după cum am putut afla, au fost dascăli următorii:

1. Ioan Branea până în 1853;
2. Moise Reu (trecut în România);
3. Sevastian Meteș, venit în acest scop dela uniți;
4. Ilie Muntean din Turnișor;
5. Iosif Morariu din Marpod până în 1857 când se preoțește;

6. Ioan Ișac din Topârcea în 1858—1859;
7. Ioan Stancu din Topârcea în 1860;
8. Ioan Mușiu fiu al comunei din 1861—1874.

Cu acesta din urmă mai funcționează un dascăl tot fiu al comunei — deci acum începem cu doi dascăli.

9. George Reu, fiul preotului dela 1861—1863, când se preoțește.

I. P. Sf. nostru Mitropolit Nicolae a primit, la telegrama de condoleanțe trimisă M. Sale Regelui Carol II cu prilejul morții Augustei Sale Mame, următorul răspuns:

I. P. S. Sale

NICOLAE

Mitropolitul Ardealului

SIBIU

București, Palatul Regal.

Vă mulțumesc pentru frumoasele cuvinte ce Mi le adresați cu prilejul morții Meu doliu.

CAROL

Solemnitatea instalării Rezidenților Regali a prilejuit spontane manifestații și profesiuni de credință pentru Rege și țară.

Toți cetățenii, fără deosebire de limbă și confesiune, au salutat noua așezare administrativă ca pe un eveniment istoric, dela care se așteaptă roade ce vor folosi tuturor.

Alipirea față de ideea monarhică și încrederea deplină în binefacerile regimului actual s'au manifestat în formele cele mai impresionante.

Minoritarii, deopotrivă cu românii, și-au exprimat satisfacția pentru noua lege administrativă, sancționată de M. Sa Regele Carol II, subliniind loialitatea de care sunt însuflețiți. Pretutindeni, păstorii sufletești ai minorităților, reprezentanții diferitelor culte, au ținut să asiste la înscăunarea Rezidenților Regali și să-și exteriorizeze mulțumirea prin cuvinte străbătute de acea căldură a simpatiei, care ajută înțelegerii dintre oameni și care unește.

Când omul sfințește locul. — Cuceritul preot din Bârlad, părintele Ioan Gh. Chirvasie, ne trimite o corespondență, în care descrie, cu însuflețită dragoste duhovnicească, felul înălțător cum a fost sărbătorit, în ziua patriarhului Nifon Țarigrădeanul (11 August), P. S. Sa Episcopul Nifon dela Huși.

În această zi, de pomenire a numelui prealuminatului Episcop Nifon, preoții și credincioșii au avut prilejul să-și manifeste profunda alipire și venerație față de Ierarhul care a dat, Eparhiei sale numeroase înfăptuiri izvorâte din dragostea și jertfa pentru Biserica Domnului. „Noi, — scrie părintele Chirvasie, — inserând acestea în organul național bisericesc *Telegraful Român*, care a avut și altă dată cuvinte bune despre activitate cumpănită a P. S. Nifon, n'avem de adăugat altceva, decât dorința fierbinte, ca P. Sf. Nifon să ajungă să se poată bucura încă mulți ani de dragostea ce i s'a arătat în această zi, dragoste de care, — după cum a spus P. Sf. Sa, — are nevoie, căci ea îl mângăie, îl întărește și-i dă curaj, spre a putea lucra mereu, pentru binele bisericii, pe care o slujește cu atâta devotament”.

† Joan Căndea-Avrig

Cariera unui protopop bătrân

Luni, 22 August c., a adormit în Domnul bătrânul protopop al Avrighului Ioan Căndea, în vârstă de 83 ani, după o activitate bogată în slujba bisericii și a neamului, păstorind ca protopop 53 ani. A fost înmormântat în 24 August, celebrând 20 preoți din protopopiat în frunte cu P. C. Pr. Tr. Scorobeș, delegatul I. P. Sf. Mitropolit Nicolae. S'au ținut trei vorbiri de Pr. Voinea, notarul Chialda și delegatul consistorial. Acesta a rostit panegiric și viața de slujitor al altarului și de conducător al protopopiatului. Meritul lui e că în protopopiatul Avrighului, școala confesională ortodoxă română nu s'a lăsat biruită de școala de stat maghiară și credincioșii ortodocși, pe care-i cunoștea personal în întreg protopopiatul, au adus toate jertfele pentru apărarea școlii, la îndemnul și stăruințele regretatului protopop Căndea. Este caracteristic faptul că, în toamna anului 1916, când alții se refugiau în spre Ungaria, protopopul nostru, ascultând glasul tainic al conștiinței și sângelui, a luat calea pribegiei în Moldova și Rusia, de unde a revenit fără pașaport în Avrigh de acum românesc.

Om de inimă, inteligență scăpărătoare și neastâmpărată, real și vioiu, a dus o viață zbuciumată și a îndurat crude lovituri ale sorții în viața familiară, pe care le-a suportat cu seninătate creștină și resemnare adâncă.

Alături de avrigenii săi, care-l urmau ca pe un conducător priceput și l-au deplâns ca pe un părinte adevărat, l-au petrecut la groapă prietenii vechi, români și streini și mulți învățători pe care el îi orânduise în slujba bisericii și a neamului.

În copilărie văzuse în chiar biserica din satul său pe marele Șaguna și a crescut sub privirile lui Șaguna ca elev al liceului german din Sibiu. Cu protopopul Căndea mai dispărea încă unul din clericii noștri, care au avut fericirea să-l cunoască pe Șaguna pe când trăia.

Odihnească cu dreptii!

Probleme - Recensii - Comentarii

FOR-ul la sate. — Praznicul Adormirii Maicii Domnului — 15 August 1938 — a fost o zi de lumină în sufletele credincioșilor din parohia Bratei, Târnava mare.

Cuvântul adevărului, semănat cu suflet și credință, prinde tot mai adânc rădăcină, și 'n fiecare an secerișul e mai bogat și mai puțin stricat de neghina fărâdelegilor.

La slujba sfintei liturghii erau de față trei reprezentanți ai FOR din Dumbrăveni, și anume dnii Dr. I. Holom, adv. și președintele FOR-ului din orașul amintit, I. Domnariu, prof. la liceul de băieți din Dumbrăveni și revizorul N. Vecerde, T. Mică.

La sfârșitul sfintei slujbe Pr. M. Maier a prezentat pe oaspeți credincioșilor. Apoi dl profesor Domnariu a vorbit despre: „Mitropolitul A. Șaguna”. Cuvântarea de mare avânt a fost ascultată cu o atențiune cucernică.

Dl revizor Nic. Vecerde a vorbit frumos despre: „Roadele credinței în Isus Hristos” aducând exemple potrivite.

Apoi dl Dr. I. Holom, prin cuvinte bine simțite și pilde frumoase a stors lacrimi din ochii ascultătorilor, vorbind despre: „Minunile pe care le face Domnul Isus și azi”.

Credincioșii au rămas foarte mulțumiți că „domnii” vin să le vorbească despre „Lumina lui Hristos” care duce la mântuire pe toți.

De încheiere părintele local M. Maier, emoționat de această vizită plăcută, mulțumeste vorbitorilor, și promite în numele poporului că toți vor lucra cu răvnă și dragoste, urmând calea „păcii lui Isus Hristos”, ca să contribuim și noi la întărirea pietrei de granit a FOR-ului și a bisericii strămoșești.

Se cuvine laudă dlui Dr. I. Holom, care cu răvnă și dragoste, și cu sacrificii materiale, aleargă în Dumineci și sărbători din comună în comună pentru întărirea credinței ortodoxe în sufletele credincioșilor.

Cei dela FOR caută să ridice prestigiul bisericii strămoșești, să întărească însăși baza statului național român cu care ortodoxia și numai ea singură se identifice desăvârșit. — Pr. Miron Maier.

Conferințe preoțești. — În conferința de primăvară din acest an, preoțimea tractului Hunedoara, pe lângă alte măsuri însemnate cu privire la catehizație, pastorație internă și construcții de biserici și case parohiale, a decis începerea unei

viguroase ofensive spirituale în parohiile protopopiatului, pentru a potoli setea de viață religioasă a credincioșilor.

Părintele protopop N. Suciu, președintele despărțământului, a alcătuit un bogat program cu fixarea tuturor temelor de predică și meditații, care răspund nevoilor specifice ale credincioșilor din diferite parohii.

Curcile religioase, celule mici de activitate pregătitoare, care s'au ținut pretutindeni, sunt urmate de misiunile sfinte.

Prima misiune religioasă s'a ținut în frunța parohiei Ghelar, în ziua de 26 Iunie c., fiind împreună cu manifestarea F. O. R.-ului.

Slujbele religioase s'au oficiat în sobor în fața unui numeros grup de credincioși. Au fost urmate de o frumoasă procesiune la hotar în sunet de imnuri religioase executate de fanfara muncitorilor mineri din Ghelar și a corului condus de pr. Henția.

Dintre predicile rostite, menționăm predica pr. Gh. Secaș dela Sibiu despre „minunata pescuire, roadele credinței și necesitatea unei totale convertirii la viața creștină”. Plină de frumoase îndrumări practice, predica a stors lacrimi de pocăință și pe mulți i-a îndreptat în credință.

După masă s'a desfășurat programul FOR-ului. Incadrat în câteva cântece cu caracter religios a elevilor de școală, dl Brâncoveanu și-a dezvoltat conferința sa despre „Rostul cultural și național al ortodoxiei în viața neamului”. Conferința a adus un prețios folos preoților în lupta lor de a fixa valoarea bisericii ortodoxe în conștiința credincioșilor. Rularea filmului „Patimile Domnului” a constituit partea emoționantă a zilei. Suspine și lacrimi au însoțit tot timpul rularea celui mai tragic sfârșit al celui mai nevinovat dintre făpturi, a Fiului lui Dumnezeu. — S'au distribuit numeroase broșuri de cântece religioase.

A doua manifestare a întregii preoțimi tractuale s'a ținut la Runcul mare în zilele de 23 și 24 Iulie a. c. din prilejul întrunirii preoților în conferință pastorală de vară. Situată într'unul din cele mai splendide peisajii de munte, la o distanță de 30 km de Hunedoara, cu buni și harnici gospodari, comuna Runcul mare a trăit câteva clipe de înălțare sufletească. Bogatele slujbe oficiate pentru nevoile sufletești ale credincioșilor au fost începute cu vecernia de Sâmbătă seara, la care părin-

Asupra lui Ioan Mușiu trebuie să dau anumite lămuriri. Ca fiu al comunei a avut dascăl pe Ioan Branea, apoi a cercetat școala grănicerească din Orlat, mai pe urmă a stat la școală 7 ani în Sibiu, dintre cari unul la pedagogie, sau școala normală, cum îi zicem azi.

În 1874 a renunțat la postul de învățător și a fost ales alternativ când primarul, când casierul comunei, până la adânci bătrânețe, când în urma unei întâmplări nefericite cu trenul a rămas pe pat neputincios până a decedat în 1920.

10. Moise Popp fiu al comunei și fiul parohului;
11. Ioan Braniste din Toarcia;
12. Ioan Spârlea din Avrigh;
13. Vasile Langa;
14. Ioan Banciu din Apoldul de jos;
15. Ioan Șoldea din Boița;
16. Ioan Căpușean;
17. Dumitru Orăștian din Apoldul de jos;
18. Ioan Troanca, fiu al comunei din 1886 până în 1904 când se preoțește pentru comuna Țapu;
19. Ilie Tanase, fiu al comunei dela 1887 până în 1912 când trece la pensie.

Acești doi dascăli din urmă au funcționat dela 1900 și în școala cea nouă.

Salariile învățătorilor până în 1893 au fost foarte modeste. La început 24 florini, apoi 45, 90 și pe urmă 200 florini plătiți din contribuția credincioșilor bisericii ortodoxe. Legea lui Apponyi îmbunătățește salariile învățătorilor, dar și acum sarcina rămâne exclusiv în grija bisericii, care în lipsa totală de alte venituri recurge la repartizi pe credincioși, care erau obligați și din punct de vedere național să susțină o școală cu patru învățători.

Las aci să urmeze o tabelă statistică din care se poate vedea cum a fost cercetată școala veche dela un timp — de când ni s'au păstrat registrele — și cea nouă până aproape de izbucnirea războiului mondial.

Tabloul elevilor

în anul școlar	de toate zilele	de repetiție	de religia	
			ortodoxă	uniță
1887—1888	145	38	169	14
1888—1889	112	29	128	13
1889—1890	118	21	123	16
1890—1891	116	15	119	12
1891—1892	112	?	103	9
1892—1893	113	?	100	13
1893—1894	117	10	116	11
1894—1895	119	17	122	14
1895—1896	116	32	135	13
1896—1897	119	43	149	13
1897—1898	121	27	141	7
1898—1899	110	30	140	—
1899—1900	109	25	134	—
1900—1901	125	15	140	—
1901—1902	172	25	193	—
1902—1903	155	35	190	—
1903—1904	249	78	288	39
1904—1905	265	75	304	36
1905—1906	267	?	244	23
1906—1907	280	?	259	21
1907—1908	304	?	287	17
1908—1909	324	59	360	23
1909—1910	310	82	365	27
1910—1911	320	92	384	28
1911—1912	328	75	379	24
1912—1913	331	125	423	33

Nu am continuat cu datele din anii mai apropiați din motiv, că în decursul războiului mondial elevii au cercetat școala foarte neregulată fie că erau nevoiți să ajute la lucrul câmpului și în jurul casei, fie că și învățătorii lipseau fiind duși în armată.

O neplăcută și dureroasă lămurire se impune cu privire la elevii uniți cari, după cum se vede în acest tablou, au lipsit total dela școala noastră între anii 1898—1903. Cauza este și de ordin material, și de îngust spirit confesional.

Conducătorii bisericii surori unite nu au admis ca credincioșii lor să contribuie cu nimic la cheltuielile de clădire a noului așezământ cultural, nici cel puțin cu prestația în natură, ajutând cu carele și cu brațul la suportarea greutăților ivite. Dimpotrivă și-au deschis în casele parohiale o cameră drept școală, preotul s'a instituit învățător gratuit și în decurs de 5 ani aci s'a ținut educația fineretului uniț, până ce organele statului prin intervenție energetică, le-au închis școala ca necorespunzătoare și ca lipsită de învățător calificat. Scopul pentru care s'a făcut acest separatism, a fost ajuns în parte: vre-o 20 familii dintre ortodocși au trecut la uniți. Dar cum astfel de treceri lipsite de convingeri nu sunt durabile, și familiile acestea prin anii 1908—1912 s'au reîntors la matca de unde au plecat.

Țin cu tot dinadinsul să amintesc că în școala veche din Luduș și-au început educația trei fii ai comunei, cari ulterior au devenit bărbați însemnați pe teren cultural, și anume:

1. Moise Fulea;
2. Dr. Vasile Glodariu;
3. Dr. Gheorghe Popp.

1. Moise Fulea născut la anul 1787 a fost fiul preotului Gheorghe Fulea din Luduș. După școala primară din sat și cea secundară, a făcut studii filosofice și juridice în Cluj, iar din 1812 până în 1814 a frecventat cursurile teologice la universitatea din Viena. La anul 1814 rechemat fiind, a fost numit director al tuturor școlilor confesionale din Transilvania, al pătrălea și totodată ultimul ocupând acest post important. În același timp dela 1810 până ce se retrage în pensie la 1850 a fost și profesor la seminarul teologic, asesor consistorial și protopopul tractului II Sibiu.

(Urmează)

ele A. Băilă-Cerșor a vorbit despre «necesitatea tainei sfintei spovedanii și a cuminecătorei». S'a spovedit cu acest prilej un însemnat număr de credincioși. Programul zilei a doua a început la ora 7 dimineața cu oficierea utreniei urmată de sfânta liturghie. Răspunsurile au fost date de corul improvizat al preoților, sub conducerea părintelui Laslău. A vorbit la Sf. liturghie părintele Gh. Tarcea, despre: «Cum trebuie să se poarte creștinii în biserică și cum trebuie ascultate sfintele slujbe». S'a făcut apoi procesiune la hotar, unde s'a servit sf. maslu și sfântirea apei, cu predica părintelui protopop N. Suciuc despre «taina sfintei cununii și păcatul celor ce traesc în nelegiuire». Cuvântul bogat în argumentare al părintelui protopop a adus multă lumină în sufletele ascultătorilor.

După masă s'a oficiat un parastas pentru odihna sufletului Reginei Maria, cu vorbirea Păr. Nicolae Rențea, despre viața și faptele Augustei dispărute.

S'a desfășurat apoi programul conferinței pastorale de vară. Păr. președinte N. Suciuc deschizând ședința își exprimă bucuria reușitei acestei misiuni, aduce la cunoștință o serie de dispozițiuni dela centru și insistă ca și la celelalte misiuni cari sunt în perspectivă: Cerșor, Govășdia, cucernicii preoți să participe în același număr.

Păr. A. Băilă-Cerșor, citește apoi darea de seamă asupra cărții Păr. profesor Dr. D. Stăniloae, «Viața și învățătura Sf. Grigore Palama» apărută de curând la Sibiu, iar părintele D. Laslău face a judicioasă recenzie a cărții părintelui profesor Felea dela Cluj, «Convertirea creștină».

Păr. N. Florea citește raportul său despre problema catehizației și progresul preoților din protopopiat în această direcție. Problema aceasta naște folositoare discuții, fiecare preot comunicându-și constatările și experiențele sale de până acum. Din datele generale se observă un real progres atât în cunoștințe, cât și în educația religioasă.

Se fac apoi diferite propuneri. Importantă este hotărârea conferinței, ca să se facă un demers pe lângă forurile superioare pentru a fi încadrate în zona culturală de salarizare și parohiale de munte și extrem de sărace ale protopopiatului Hunedoara, cu o populație lipsită de posibilități de muncă și câștig, dar pline de un sfânt atașament spre biserică. Poate nici într-o altă parte a Arhiepiscopiei nu s'a putut concretiza sentimentul religios în mai numeroase realizări constructive ca în acest protopopiat. În mai puțin de 10 ani s'au clădit și renovat din temelie peste 10 biserici, iar în vara aceasta își așteaptă târnosirea frumoasele biserici din Cernișoara-Flores și Vălar-Buzdular, în construcție fiind biserică din Cerbăl, Alun, Buitur, Batiz, și case parohiale. Fără îndoială că un deosebit merit în această ofensivă religioasă-constructivă — pe lângă jertfele credincioșilor — are și animatorul lor, părintele protopop al Hunedoarei, cum și preoții cari pun totul în mișcare ca să vindece ranele unui trecut vitreg pentru biserică ortodoxă din aceste părți. — *Coresp.*

Cerc preoțesc. — Duminecă, în 14 August c., cercul preoțesc Gârbova și-a ținut ultima conferință în parohia Reciuc sub președinția părintelui Ioan Muntiu din Cărpiniș.

Cei șase preoți ai cercului sunt prezenți la ora 9 la sfânta biserică, unde se oficiază sfânta liturghie în sobor. O atmosferă plină de evlavie domnește în tot timpul serviciului divin din biserică veche de lemn, foarte curată, și împodobită cu multe icoane, dovadă a daniilor în cursul multor ani ai acestei biserici care va fi înlocuită cu cea nouă, începută de harnicul ei preot, Constantin Hășcău.

La priceasnă predică părintele V. Buta din Cunța, mâncând dela Evanghelia zilei. Desvoltă ideea despre încrederea în ajutorul lui Dumnezeu, aduce exemple din viața sfinților și din istoria neamului nostru.

La sfârșitul sfintei liturghii conferențiază părintele Ilie Geleriu din parohia Șpring despre credința creștină în viața omului, accentuând diferitele păcate care pun stăpânire pe om.

După sfântirea apei, părintele Nic. Opreș din Gârbova în cuvinte alese vorbește despre armonia ce trebuie să existe între credincioși: „mai ales acum când zidiți biserică, numai în ascultare de părintele sufletesc puteți să terminați lucrarea începută”.

În conferința intimă de după amiază părintele președinte dăruiește fiecărui preot din cerc un tablou unde se poate vedea activitatea cercului și a fiecărui preot în parte, în decurs de 5 ani.

Pr. Gh. B.

† Pr. Ioan Manta

Preotul Ioan Manta din Gurarâului, în etate de 76 ani și după o activitate pastorală de peste o jumătate de veac a trecut la cele veșnice în 12 August a. c.

Coborător din o veche familie preoțească, înzestrat de Dumnezeu cu frumoase daruri trușesti și sufletești a arătat o deosebită înțelegere pentru cariera preoțească, pe care a purtat-o cu vrednicie și pilduitoare râvnă timp de 52 ani.

A văzut lumina zilei la 29 Martie 1862 în comuna frunțase a Gurarâului. După terminarea liceului a absolvat cursul teologic-pedagogic de 3 ani al seminarului Andreian din Sibiu, luând diploma de învățător și absolutoriu teologic în anul 1884. S'a căsătorit la 31 Mai 1887 cu fiica frunțasului econom Ioan Stroia din Căcova-Sibiului, Raveca. Această fericită căsătorie a fost binecuvântată cu 8 copii, dintre cari patru sunt în viață, cunoscuți ca prețioși membri ai societății noastre de intelectuali. Pe cât de remarcabilă i-a fost năzuința în creșterea familiei, pe atât de norocoasă și aducătoare de roade a fost activitatea sa pastorală în mijlocul credincioșilor săi, de a căror desvoltare religioasă, culturală și economică s'a îngrijit cu mult zel și abnegațiune.

Părintele Manta a activat cu pricepere și autoritate în corporațiunile bisericesti ale protopopiatului Săliște, ca membru în scaunul protopopesc, în consiliu și adunarea protopopească. Autoritatea biscească l-a distins cu brâu roșu, iar ministerul cultelor cu medalia: „răsplata muncii pentru biserică”. În toate manifestările sale s'a dovedit ca bun român și ca valoros membru al societății românești; era iubit și stimat în cercul social cât mai larg, dovadă mulțimea aleasă a participanților la petrecerea lui cătră mormânt.

Un sobor de preoți, în frunte cu protopopul Săliștei, a săvârșit prohodul, scofându-se în cuvântări bine simțite rodnică activitate desfășurată de răposatul pe teren bisericesc, școlar, cultural, economic, social.

În cripta familiară de lângă marea biserică a parohiei ortodoxe a Gurarâului s'au depus osemintele părintelui Manta, a cărui cuvânt înțelept și energic a dat adeseori impuls parohienilor săi spre realizări folositoare și trainice, care fac mândria acestei comune, și care-i va păstra o scumpă amintire.

Dumnezeu să-l odihnească cu dreptii și sufletul nobil să-l primească în corturile dreptilor. — *Corespondent.*

Nr. 8945 - 1938.

Comunicare

Se aduce la cunoștință, că preotul Ioachim Ivan dela parohia Podele, județul Hunedoara, în baza Ș-ului 5 din Regulamentul fondului de ajutorare preoțesc, a ridicat dela Cassa arhidiecezană din Sibiu, în numerar fără nici o reținere, ajutorul de înmormântare de Lei 15.000 (Lei cincisprezecemii) după soția sa Eleonora, decedată la 28 Iulie 1938.

Sibiu, din ședința secției economice a Consiliului Arhiepiscopesc dela 22 Aug. 1938.

Consiliul Arhiepiscopesc

Abatele Hlinka judecat de ai săi. Primim din Praga: În noaptea de 16 August a. c. a murit în mijlocul celor mai apropiați prieteni ai săi la Ruzomberok (Rosenberg, Rózsahegy) în Slovacia șeful partidului populist slovac, deputatul Monsenior Andrei Hlinka, al cărui nume și ale cărui acțiuni au făcut, mai ales în ultimele luni, foarte multă amărăciune celor ce au iubit și au respectat Cehoslovacia ca întreg politic și național... Hlinka a luptat, ca nimeni altul, pentru poporul său slovac, sub unguri, pe calea politicii, ca și pe aceea a culturii și economiei naționale și nu mai puțin pe calea apropiării de cehi, cărora cu mult înainte de război li-a exprimat, cu diferite prilejuri, sentimentele sale de frăție și admirația sa... A fost judecat și condamnat de unguri de câteva ori, fiindcă lupta în contra asuprii maghiare cu o hotărâre fără exemplu și cu un talent oratoric care îl făcea iubit, ascultat și urmat de slovaci. (În anul 1908 când, în temnița Seghedinului, Hlinka își făcea închisoarea de 3 ani pentru „agitatie” împotriva statului ungar, se împrietenise binișor cu întemnițații români I. Lupas, G. Stoica, V. Nișescu, aflători la Seghedin și osândiți pe temeiul aceluiaș motiv ca și Hlinka și alți slovaci. Acolo, la Seghedin, Hlinka, împrietenit cu românii, învățase și limba noastră românească. Red.) A fost unul dintre aceia cari s'au bucurat cel mai mult de actul unirii cu cehii, semnând și dânsul declarația dela Turc. Sv. Martin în 30 Octombrie 1918... Este greu de înțeles cum tocmai la începutul anului acestuia a putut să-și împingă opoziția față de guvern atât de departe, încât să se unească cu foștii lui adversari, ungurii, și cu adversarii comuni ai cehoslovacilor, cu național-socialiștii germani ai lui Henlein. Indiferent de felul cum poate fi interpretată această ultimă atitudine politică a lui, nici o clipă însă nu se poate cineva gândi că Hlinka nu a fost cehoslovac, pentru că Hlinka nici odată n'a scăpat prilejul de-a accentua că cehii și slovaci trebuie să formeze un singur stat, indiferent de felul cum și-l închipuiau el însuși. Acesta este momentul pe care-l accentuiază foarte multe ziare cehoslovace, între care nu există nici unul singur care, în clipele când îndrăznețul luptător pleacă dintre cei vii, să spună cuvinte rele despre dânsul.

Nr. 394 - 1938

[41] 2-3

Concurs

Pentru întregirea parohiei de cl. II-a Vaidei, din protopopiatul Orăștie, devenită vacantă prin îndepărtarea de acolo a fostului paroh, — în baza ordinului Prea Ven. Consiliu arhiepiscopesc Nr. 7913-1938, și a hotărârii Consiliului parohial din 24 Iulie a. c., — se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în Telegraful Român.

Venitele împreunate cu acest post:

1. Salariul dela stat.

2. Ecclejie: 14 jugăre, și anume: 10 jugăre arător în hotarul comunei Aurel Vlaicu, primite dela reforma agrară, iar celelalte în hotarul Vaidei, între cari 489 stânjini pătrați grădină.

3. Venitele stolare (îmbunătățite de consiliul parohial față de trecut).

4. Până la edificarea casei parohiale, parohia îi închiriază o casă potrivită, plătind-o din chiria ce primește dela comună pentru școală.

Cereri de concurs, însoțite de încuviințarea de a candida, obținută dela Prea Ven. Consiliu arhiepiscopesc, se vor înainta subscrisului oficiu protopopesc.

Concurenții, — înștiințând înainte oficiul protopopesc, — e de dorit să se prezinte odată la biserică, pentru a fi cunoscuți de parohieni.

Orăștie, 12 August 1938.

Oficiul protopopesc ortodox român al Orăștiei

Prot. Ioan Moța
adm. tractului

INFORMAȚIUNI

Adunare generală la Abrud. Asoціаțiunea «Astra» își convoacă membrii la adunare generală ce se va ține, sub înaltul patronaj al M. Sale Regelui Carol II, în Abrud, în zilele de 10-12 Septembrie 1938. În ședința festivă a secțiilor, Duminecă la ora 19, va vorbi dl profesor Silviu Dragomir despre Abrudul românesc în revoluția dela 1848-1849.

Intru pomenirea episcopului Nicolae Popea s'a ridicat o frumoasă troiță în comuna sa natală, Satlung Brașov. Troița, înconjurată de o grădiniță cu flori, se înalță în fața casei părintești a regretatului episcop, și a fost sculptată la Liceul industrial din Brașov. Ridicarea troiței se datorește străduinței preotului local Gh. Șerbu. Sfântirea ei s'a făcut în 21 I. c., când dl profesor universitar din Cluj, Dr. Gh. Moroianu, a vorbit în fața numeroșilor asistenți despre vlădica Nicolae Popea.

S'au înființat, conform legii învățământului superior, 2000 burse à 1500 lei lunar pentru studenții merituși ai universităților și ai școlilor superioare speciale. Pentru facultățile teologice s'au repartizat câte 40 burse la universitățile din București, Iași și Cernăuți; pentru Acemiile teologice ortodoxe din Sibiu, Arad, Caransebeș, Cluj și Oradea, câte 5 burse. — Tabloul bursei înființate este de trei milioane lei lunar.

Cursurile învățământului secundar încep la 15 Septembrie, iar cele ale învățământului primar la 20 Septembrie.

Aviz. Se aduce la cunoștința celor cari doresc să participe la adunarea generală a „Astrei”, ce se ține în Abrud la 10-12 Septembrie 1938, că direcțiunea generală a CFR a aprobat participanților la această adunare o reducere de 50%, pentru toate trenurile de călători și anume: biletul întreg luat la stația de plecare este valabil la reîntoarcere pe baza unui certificat de călătorie, ce se va primi în zilele de 10-12 Septembrie a. c. dela biroul despărțământului „Astra” din Abrud și vizat de stația Abrud. Suplimentul și tichetul pentru trenurile accelerate și rapide se va plăti integral. Valabilitatea acestei reduceri este între 8-14 Septembrie a. c.

Centenarii. Turcia are astăzi numărul cel mai mare de oameni cari au împlinit vârsta de 100 ani. Sunt cu totul 6240 de centenari, dintre cari 4000 femei. Cel mai bătrân este un soldat născut în 1780.

Bucătării la sate. Ministerul de interne cere tuturor prefecților de județ să organizeze, din fondurile locale, câte două bucătării ambulante de fiecare plasă, cu alimentele și vasele necesare, conduse de măeștra de menaj sau de învățătoare. Cursurile practice vor fi urmate de ședințe, la care fetele sunt îndatorate să repete cele învățate.

Ca să-i cunoască mai ușor. În Germania a apărut o lege cu lista pronunțelor pentru jidovime. Până la 1939 toți jidovii germani sau cei fără patrie cari nu-și au numele cuprins în listă, se vor numi Izrael (bărbații), și Sara (femeile).

ȘTIRI LOCALE

Predică în catedrala din Sibiu. Duminecă, în 28 August 1938, va predica părintele M. Neagu.

C. preoți să stea în fruntea mișcării

Oastea Domnului

Se primesc

elevi în pensiune pe lângă instruirea perfectă în limba germană la GUSTAV EITEL, fost director silvic, Sibiu str. Crucii 10

(18) 1-1